

Cetatea getică de la Butuceni (Basarabia)

de George V Grigore

Printre fortificațiile importante geto – dace din Basarabia (*Republica Moldova*) se află cea mai veche construcție fortificată de la Orheiul Vechi, amplasată pe promontoriul Butuceni. Teritoriul pe care se află urmele fostei fortificații getice are o formă ovală alungită, orientată pe direcția răsărit-ăsfințit. Partea de nord a teritoriului, mai înaltă, este stâncoasă și se înalță deasupra oglinzii apei Răutului la 60 metri (cel mai mare afluent al Nistrului („N – Istru”, sau „Nașterea Trinității – „N - Is-Tri,” (Istri-A; Bis-Tri-Ța; Is-Tru), iar Răut, cu sens de „Răul – T”; Răul Tată, Răul Zeucevaveni). Cetatea se află în satul Butuceni, comuna Trebujeni, raionul Orhei. Suprafața ocupată de cetate se unește cu teritoriul din jur, care este mult mai înalt, printr-o trecătoare îngustă ce poate fi ușor închisă, barată. Locul era astfel favorabil pentru a face o cetate. Cercetările arheologice au arătat că pe vârful dealului Butuceni au locuit oameni începând cu secolele VIII–VII î.Hr. (acum aprox. 2800 de ani) În secolul al V-lea î.H., geții au fortificat așezarea, apoi, de mai multe ori, au modificat-o, refăcând sistemul defensiv. Urmele de întărituri descoperite prin cercetări arheologice ne arată că, la început, a fost fortificat tot terenul din curbura Răutului. În locul cel mai îngust al curburii râului, locuitorii au săpat mai multe șanțuri cu valuri de pământ lângă ele, care începeau la marginea stâncii din partea de nord a spațiului și se terminau la malul Răutului. Cetatea era apărată de 9 sisteme fortificaționale (valuri și șanțuri de apărare), aflate la diferite distanțe una de cealaltă, plasate în vestul și estul cetății,

Încelemaivulnerabilelocuri.Șanțurileaveauadâncimea de 3,5 m, lățimea era de circa 4,5 metri până la 7 metri, iarînălțimeavalurilor, inclusiv cu pilonii din lemnatingea 10-20 m. Liniile de apărare se întindeau de la malul abrupt al stânciipână la celălalt mal al Răutului. Acest tip de fortificațiiifolosit la acestăcetateaintratînistorie ca faimosul „Murus Dacicus” (ziduldacic).În interiorul citadelei se intra printr-o poartă specială, aflată în capătul de răsărit al citadelei. Nu departe de poarta citadelei, în exterior, specialiștii au dezvelit resturile unui zid făcut din blocuri mari de calcar local. Acest zid provine de la o poartă masivă, ridicată posibil sub influența cetăților grecești de la Marea Neagră. Un interes deosebit prezintă descoperirea urmelor unei construcții de cult situate pe locul cel mai înalt al citadelei (acropolă), în centrul acesteia, lângă malul stâncos al Răutului.Lăcașul de cult de la Butuceni era de formă rotundă (formă specifică *Geților de Aur primordialii*) și consta dintr-o vatră de piatră, înconjurată de 3 rânduri de stâlpi (simbol trinitar). În primul cerc sunt trei gropi de stâlpi, în al doilea - șase, iar în al treilea - 12. Materialele arheologice găsite pe locul sanctuarului datează din sec. IV-III î.Hr. Se presupune că această construcție avea semnificație calendaristică.Cetatea getică de la Butuceni a fost părăsită pe la sfârșitul secolului al III-lea – începutul secolului al II-lea î.Hr., ca rezultat al năvălirii triburilor germanice ale bastarnilor. Activitatea locuitorilor s-a prelungit totuși în cadrul unei așezări nefortificate situate pe malul râului.Cetățuiagetice de la Butuceni era, probabil, una din celemaiimportantedave din spațiulpruto-nistrean, un puterniccentrumilitarși politic al geților, cunoscîndapogeuldezvoltării sale în sec. IV-III î.Hr. Existențaei a fostsemnalatăîncădin anii 40-50 ai sec. XX de cătrearheologul G.D. Smirnov.Aceastarămâne a fi o construcțiecereprezintă un interesdeosebit, atât din punct de vedereștiințific, câtși din punct de vederemuzeografic.Înantichitate, de

aici mărfurile grecești și site pe calea apei, se răspândeau încetățile de pe ambele maluri ale Răutului. Mare majoritate a ceramicii grecești era de culoare roșie, reprezentată în special prin amfore. Amforele erau folosite pentru a aduce și a păstra leiuri, vinuri din Grecia. Ceramică grecească descoperită aici a fost confecționată în centre precum Heraclea, Fasoș, Kiosș.a. Au fost descoperite și fragmente de ceramică neagră din Alep, numită de istorici „ceramică de paradă”, în care erau importate leiuri miroșitoare, procurate în special de aristocrația locală. Arheologii au descoperit aici și 2 monede din cupru bătute în orașul Tiras (oraș aflat pe limanul Nistrului; citit în oglindă devine „Sărit” (saltul lui Pan), sau „Tirul (lui) As”, numit și 11 (Io + unul). Cetate arheologică se află în cadrul *Rezervației culturale naturale Orheiul Vechi* și se află în partea de est a Republicii Moldova, în defileul stâncos al râului Răut, într-un loc fascinant, coborât parcă din ceruri, de importanță strategică, aproape de vărsare în fluviul Nistru, într-o zonă de confluență a civilizațiilor antice și medievale, sedentare și nomade, orientale și occidentale, creștine și musulmane. Partea centrală a Rezervației reprezintă un amfiteatru de o rară frumusețe, format de malurile înalte ale cursului sinuos al Răutului, care întrunește condiții remarcabile de apărare. Peisajul aflat aici la Orheiul Vechi reprezintă o operă de excepție de adaptare și transformare umană a cadrului natural, care a făcut posibilă crearea în acest loc, în diverse perioade, a unor centre regionale de putere politică, militară și economică (getic, mongol și moldovenesc). În zona Orheiului Vechi („orhei” posibil venit de la „horhăială”, „*horhăieli*”, s.f. (reg.), cu sens de „rătăcire, orbecăială, bâjbăire”, de la „a umbla în neștire, a rătăci, a cutreiera” (pedrumurine cunoscuta prin întineric)) sunt prezente vestigiile arheologice din toate epocile cunoscute pe teritoriul Republicii Moldova, inclusiv urmele a

șase cetățetice din mileniul I î.Hr., orașului mongol „Șehr al-Cedid” din secolul XIV, orașului moldovenesc - Orheiul Vechi din secolele XV-XVI, dar și existența a circa 200 de complexe rupestre creștine, printre care se remarcă: Mănăstirea pârălabului Bosie, Schitul Peștera, Schitul Peșterele Ciucului și Schitul pârălabului Albu din secolele XV-XIX. Când se prelungește în Nistrea – dar și depășind-o, spre neferite stepe ale masagților până la întâlnirea cu marele neam al chinezilor, comorile milenare și prezențele perene ale neamului get stau ca mărturie mută a unei istorii, pentru a fi știută, trebuie doar „citită”.

:

Cetategetică de la Butuceni – descoperiri arheologice

Cetateagetică de la Butuceni